

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

К. В. Олександренко

Розвиток професійної комунікативної діяльності як якості особистості відбувається в процесі соціально-психологічної інтерсуб'єктної взаємодії. Це визначає характер закономірностей розвитку професійної комунікативної діяльності майбутнього фахівця. У першу чергу, до них слід віднести соціально-психологічні закономірності, зумовлені спільним характером діяльності людей, у ході якої виникають особливі зв'язки.

Між соціально-психологічною природою професійної комунікативної діяльності і дослідженням її у психологічному аспекті немає суперечності. Психологічна спрямованість дослідження визначається тим, що ми розглядаємо комунікативну діяльність у професійно орієнтованому ключі, маючи на меті оптимізацію її функціонування, підвищення продуктивності діяльності як важливого компонента професійної компетентності майбутнього фахівця. Як зазначає С. Д. Максименко, психологія як наука має потрібну орієнтацію – природничу (сциєнтичну), гуманістичну і технологічну [1]. У зв'язку з цим, поряд із загальними соціально-психологічними закономірностями, що управляють природними процесами функціонування професійної комунікативної діяльності в соціальному середовищі, найважливіше місце в структурі предмета нашого дослідження займають такі закономірності функціонування професійної комунікативної діяльності, які забезпечують її оптимізацію і можуть бути безпосередньо використані при розробці продуктивних технологій розвитку професійної комунікативної діяльності майбутніх фахівців.

Порівнюючи між собою соціально-психологічні закономірності, можна відзначити, що якщо одні для психології найчастіше є відправними, уже відомими постулатами, то інші щораз у кожному дослідженні виявляються заново, мають конкретний характер. Крім того, якщо в психології розвитку закономірності полягають у суворій стадіальності та послідовності стадій розвитку, то в психології творчості за точки відліку беруться дві основні стадії – стартова і фінішна, а зв'язок між ними – не суворо лінійно-поступальний, а прогресивний, оскільки розвиток у психології має не лінійний, а висхідний, прогресуючий характер, саме через те, що він розглядається в цільовому аспекті.

Що стосується соціально-психологічних закономірностей, то їхній об'єктивний характер зближує їх із соціальними закономірностями, які, передаючи загальний, повторюваний зв'язок явищ, тим самим виражають певну регулярність, що дозволяє одержати тотожні результати, групувати і пояснювати певні

класи подій. З огляду на сутність професійної комунікативної діяльності, до соціально-психологічних закономірностей її розвитку слід віднести закономірності, що випливають із соціальної природи суб'єктів, які беруть участь у цьому процесі.

Виходячи з того, що соціальна психологія у першу чергу аналізує ті закономірності людської поведінки, які зумовлені включенням людей у соціальні групи, нашим завданням є виявлення залежності успішності розвитку професійної комунікативної діяльності майбутнього фахівця від його мотивації. Комунікація завжди пов'язана з мотивами і потребами особистості та соціуму. Розвиток професійно-пізнавальних потреб, зміна мотивів діяльності є потужним фактором комунікативної компетентності майбутнього фахівця. Мотивація – це одна з форм вияву потреб людини. Тому вона виявляється як спонукальний засіб пізнавальної діяльності і поведінки особистості. Потреба (мотив), разом з тим, є рушійною силою розвитку професійної комунікативної діяльності майбутнього фахівця.

Навчальна діяльність може мотивуватися або безпосередніми мотивами, внутрішніми стосовно діяльності (інтересом до змісту предмета, до характеру розумової діяльності), відповідністю досліджуваної дисципліни схильностям суб'єкта, або опосередкованими мотивами, зовнішніми стосовно діяльності (зв'язком досліджуваного предмета з майбутньою діяльністю). Навчальна мотивація визначається як частковий вид мотивації, включеної у діяльність навчання, навчальну діяльність. Як і будь-який інший вид, навчальна мотивація визначається цілою низкою специфічних для цієї діяльності факторів. По-перше, вона визначається самою освітньою системою, освітньою установою, де здійснюється навчальна діяльність; по-друге, організацією освітнього процесу; по-третє, суб'єктивними особливостями того, хто навчається (вік, стать, інтелектуальний розвиток, здібності, рівень прагнень, самооцінка, його взаємодія з іншими студентами і т. ін.); по-четверте, суб'єктивними особливостями педагога і, насамперед, системою його ставлень до студента, до справи; по-п'яте, специфікою навчального предмета.

Усі напрямки і програми активізації мотивації в сучасній педагогіці і психології виходять з уявлення про споконвічну активність особистості як суб'єкта поведінки і навчання. Мотивації не можна навчити, її можна лише стимулювати, розвивати, підвищувати. Це й не навичка, і не інформація. Ми розділяємо точку зору А. К. Маркової, яка вважає, що студент – активний суб'єкт постійної активної взаємодії,

який перебуває в процесі взаємодії зі своїм оточенням [2].

Мотиваційна сфера студентів забезпечується мотивами різного змісту, починаючи від прагнення стати висококваліфікованим фахівцем і закінчуючи бажанням не засмучувати своїх батьків. Тут слід зазначити, що далека перспектива породжує глибокі та усвідомлені мотиви навчання.

Список використаної літератури

1. Максименко С. Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці : методологія, методи, програми, процедури : навч. посіб. для вищої школи / С. Д. Максименко. – К. : Наукова думка, 1998. – 224 с.

2. Маркова А. К. Психология труда учителя / А. К. Маркова. – М. : Просвещение, 1993. – 192 с.